

Зміст ст. 49 Закону України «Про заставу» надає заставодавцю право укласти договір застави як належних йому на момент укладення договору прав вимоги по зобов'язаннях, в яких він є кредитором, так і тих, що можуть виникнути в майбутньому. У цьому договорі повинна бути вказана особа, яка є боржником по відношенню до заставодавця. Останній зобов'язаний повідомити свого боржника про здійснену заставу прав. При цьому строкове право вимоги, яке належить заставодавцю-кредитору може бути предметом застави тільки до закінчення строку його дії.

У договорі застави прав, які не мають грошової оцінки, вартість предмета застави визначається угодою сторін.

Підприємці в Україні можуть також укладати договір застави цінних паперів, в т. ч. векселів. Ця застава здійснюється, якщо законом чи договором не передбачено інше, здійснюється шляхом індосаменту і вручення заставодержателю індосованого цінного паперу. Застава цінного паперу, який не передається шляхом індосаменту, здійснюється за угодою заставодержателя і особи, на ім'я якої було видано цінний папір. За угодою сторін заставлені цінні папери можуть бути передані на зберігання в депозит державної нотаріальної контори, приватного нотаріуса або банку.

Висновки. При використанні відносин застави, особливо таких її видів як іпотека та застава товарів в обороті чи у переробці, підприємці мають належним чином враховувати вимоги чинного законодавства України в цій сфері.

Список використаних джерел

1. Грищенко А. Розвиток заставного права на території України в дожовтневу добу. *Підприємництво, господарство і право.* 2010. № 6. С. 33.
2. Кассо Л.А. Понятие о залоге в современном праве. М., 1999. С. 19.
3. Малий В. Поняття і правові форми іпотеки землі за законодавством України. *Право України.* 2004. № 1. С. 75.
4. Чернов Є. Розгляд спорів за участю податкових та митних органів, що виникають із застосуванням законодавства про зовнішньоекономічну діяльність. *Право України.* 1999. № 10. С. 21.
5. Бершадська І. Правова природа застави в цивільному праві. *Підприємництво, господарство і право.* 2006. № 4. С. 19.

Новіков В.А., магістрант 2-го року підготовки спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Вінницький інститут Університету «Україна»

ПРО ОСНОВНІ ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

THE BASIC LEGISLATIVE PRINCIPLES OF REGULATION OF INNOVATIVE ACTIVITY

Анотація. В статті розглядаються ключові нормативно-законодавчі засади регулювання інноваційної діяльності в Україні. Проводиться ретроспективний зріз зміни українських законів, що стосуються інноваційних процесів у підприємницькій діяльності.

Ключові слова: підприємництво, інновації, законодавче регулювання, менеджмент.

Abstract. The article considers the key regulatory framework for regulating innovation in Ukraine. A retrospective section of changes in Ukrainian laws related to innovation processes in business is conducted.

Keywords: entrepreneurship, innovation, legislation, management.

Постановка проблеми. Інноваційна діяльність за своєю суттю є такою, що доволі часто випереджає вимоги існуючих законодавчих актів. Підприємства, створюючи щось нове доволі часто рухаються по тонкому льоду можливих збитків та юридичної незахищеності. Саме тому адекватна та сучасна законодавчо-нормативна база є запорукою можливості здійснення інноваційної діяльності.

Формулювання цілей статті. Стаття покликана висвітлити основні законодавчо-нормативні акти, що регулюють інноваційну підприємницьку діяльність в Україні.

Виклад основного матеріалу. Держава відіграє значну роль в розвитку науки і техніки. В нашій країні функції з реалізації державної наукової і технічної політики виконують такі органи державного управління і недержавні структури: Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; міністерства, відомства та інші центральні органи управління; місцеві органи державної влади і управління; організації, установи та підприємства, які беруть участь у впровадженні науково – технічної політики.

Верховна Рада України:

- 1) здійснює державне регулювання у сфері наукової і науково-технічної діяльності;
- 2) затверджує основні засади і напрями державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності;
- 3) затверджує пріоритетні напрями розвитку науки і техніки та загальнодержавні програми науково-технічного розвитку України;
- 4) здійснює інші повноваження, які відповідно до Конституції України віднесені до її відання.

Кабінет Міністрів України:

- 1) забезпечує реалізацію державної науково-технічної політики, розвиток і зміцнення науково-технічного потенціалу України;
- 2) затверджує Положення про Національну раду України з питань розвитку науки і технологій та її персональний склад;
- 3) подає Верховній Раді України пропозиції щодо визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки;
- 4) забезпечує розроблення і виконання державних цільових наукових і науково-технічних програм;
- 5) затверджує відповідно до своєї компетенції державні цільові наукові і науково-технічні програми;
- 6) забезпечує взаємодію центральних органів виконавчої влади з Національною радою України з питань розвитку науки і технологій;
- 7) розглядає рекомендації Національної ради України з питань розвитку науки і технологій та приймає за ними рішення;
- 8) затверджує порядок використання коштів Національного фонду досліджень України на основі пропозицій Національної ради України з питань розвитку науки і

технологій, а також затверджує порядок конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень України проектів з виконання наукових досліджень і розробок;

9) затверджує Голову Національного фонду досліджень України;

10) засновує гранти та премії Кабінету Міністрів України у сфері наукової і науково-технічної діяльності та визначає порядок їх надання;

11) вживає заходів до вдосконалення державного регулювання та управління у сфері наукової і науково-технічної діяльності;

12) здійснює інші повноваження у сфері наукової і науково-технічної діяльності відповідно до закону.

Центральним органам країни, який виконує функції управління розвитком науки і техніки є Міністерство освіти і науки.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері наукової і науково-технічної діяльності:

1) розробляє засади наукового і науково-технічного розвитку України та подає відповідні пропозиції Кабінету Міністрів України та Президенту України;

2) взаємодіє з Національною радою України з питань розвитку науки і технологій;

3) координує реалізацію іншими центральними органами виконавчої влади, Національною академією наук України та національними галузевими академіями наук державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності;

4) розробляє спільно з Національною радою України з питань розвитку науки і технологій пріоритетні напрями розвитку науки і техніки та вносить відповідні пропозиції на розгляд Кабінету Міністрів України у встановленому законодавством порядку;

5) забезпечує розвиток загальнодержавної системи науково-технічної інформації;

6) здійснює на засадах, розроблених Національною радою України з питань розвитку науки і технологій, керівництво системою наукової і науково-технічної експертизи;

7) забезпечує інтеграцію вітчизняної науки у світовий науковий простір та Європейський дослідницький простір із збереженням і захистом національних пріоритетів;

8) здійснює керівництво системою державної атестації наукових установ;

9) координує міжнародне науково-технічне співробітництво, забезпечує дотримання і виконання зобов'язань, узятих за міжнародними договорами України з питань, що належать до його компетенції;

10) формує тематику державного замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію, здійснює фінансову підтримку виконання державного замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію;

11) здійснює фінансову підтримку наукової і науково-технічної діяльності закладів вищої освіти, що належать до сфери його управління;

12) забезпечує реєстрацію та облік науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт;

13) забезпечує реалізацію міжнародних науково-технічних програм і проектів відповідно до міжнародних договорів;

14) розробляє проекти міждержавних програм для забезпечення виконання укладених міжнародних договорів у сфері наукової і науково-технічної діяльності;

15) укладає відповідно до законодавства міжнародні договори про співробітництво у сфері наукової і науково-технічної діяльності;

16) забезпечує виконання зобов'язань, що випливають із членства України в міжнародних організаціях у сфері наукової і науково-технічної діяльності;

17) взаємодіє в установленому порядку з відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій;

18) здійснює інші повноваження, передбачені законом.

Розглянемо детальніше деякі закони які були прийняті в Україні для розвитку науки і техніки.

Почнемо із Закону який був прийнятий 1991 року Верховною Радою України «Про наукову і науково - технічну діяльність». Цей Закон визначав правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку науково-технічної сфери, створював умови для наукової і науково-технічної діяльності, мав сприяти забезпеченню потреб суспільства і держави у технологічному розвитку.

Розвиток науки і техніки є визначальним фактором прогресу суспільства, підвищення добробуту його членів, їх духовного та інтелектуального зростання. Цим зумовлена необхідність пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання і невід'ємної складової національної культури та освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності, цілеспрямованої політики у забезпеченні використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб.

Метою цього Закону було врегулювання відносин, пов'язаних з науковою і науково-технічною діяльністю, та створення умов для підвищення ефективності наукових досліджень і використання їх результатів для забезпечення розвитку усіх сфер суспільного життя.

Основними завданнями цього Закону було визначення:

1) правового статусу суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності, матеріальних та моральних стимулів забезпечення престижності та зумовленої суспільними потребами пріоритетності цієї сфери людської діяльності, залучення до неї інтелектуального потенціалу нації;

2) економічних, соціальних та правових гарантій наукової і науково-технічної діяльності, свободи наукової творчості;

3) основних цілей, напрямів та принципів державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності;

4) повноважень органів державної влади щодо здійснення державного регулювання та управління у сфері наукової і науково-технічної діяльності.

За цим законом суб'єктами наукової і науково-технічної діяльності є: вчені, наукові працівники, науково-педагогічні працівники, а також наукові установи, наукові організації, вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації, громадські організації у науковій та науково-технічній діяльності (громадські наукові організації).

Основними цілями державної політики у науковій і науково-технічній діяльності декларувалось:

1) примноження національного багатства на основі використання наукових та науково-технічних досягнень;

2) створення умов для досягнення високого рівня життя кожного громадянина, його фізичного, духовного та інтелектуального розвитку через використання сучасних досягнень науки і техніки;

3) зміцнення національної безпеки на основі використання наукових та науково-технічних досягнень;

4) забезпечення вільного розвитку наукової та науково-технічної творчості.

Держава забезпечувала:

1) соціально-економічні, організаційні, правові умови для формування та ефективного використання наукового та науково-технічного потенціалу, включаючи державну підтримку суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності;

2) створення сучасної інфраструктури науки і системи інформаційного забезпечення наукової і науково-технічної діяльності, інтеграцію освіти, науки і виробництва;

3) підготовку, підвищення кваліфікації і перепідготовку наукових кадрів;

4) підвищення престижу наукової і науково-технічної діяльності, підтримку та заохочення наукової молоді;

5) фінансування та матеріальне забезпечення фундаментальних досліджень;

6) підтримку пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, державних наукових і науково-технічних програм та концентрацію ресурсів для їх реалізації;

7) створення ринку наукової і науково-технічної продукції та впровадження досягнень науки і техніки в усі сфери суспільного життя;

8) правову охорону інтелектуальної власності та створення умов для її ефективного використання;

9) організацію статистики в науковій діяльності;

10) проведення наукової і науково-технічної експертизи виробництва, нових технологій, техніки, результатів досліджень, науково-технічних програм і проектів тощо;

11) стимулювання наукової та науково-технічної творчості, винахідництва та інноваційної діяльності;

12) пропагування наукових та науково-технічних досягнень, винаходів, нових сучасних технологій, внеску України у розвиток світової науки і техніки;

13) встановлення взаємовигідних зв'язків з іншими державами для інтеграції вітчизняної та світової науки.

При здійсненні державного управління та регулювання науковою діяльністю держава керується принципами:

1) органічної єдності науково-технічного, економічного, соціального та духовного розвитку суспільства;

2) поєднання централізації та децентралізації управління у науковій діяльності;

3) додержання вимог екологічної безпеки;

4) визнання свободи творчої, наукової і науково-технічної діяльності;

5) збалансованості розвитку фундаментальних і прикладних досліджень;

6) використання досягнень світової науки, можливостей міжнародного наукового співробітництва;

7) свободи поширення наукової та науково-технічної інформації;

8) відкритості для міжнародного науково-технічного співробітництва, забезпечення інтеграції української науки в світову в поєднанні із захистом інтересів національної безпеки.

Ще у законі унормовуються повноваження державних органів у регулюванні наукової і науково – технічної діяльності, правовий статус суб'єктів наукової і науково – технічної діяльності, способи фінансування інноваційної діяльності, порядок виплати заробітної плати

працівникам зайнятих у галузі науково – технічних досліджень і їх соціальний захист, а також державні методи сертифікації і контролю за якістю винаходів і технічного стану підприємств які займаються розробкою науково – технічних проектів.

До середини 2010 років законодавство України про наукову і науково-технічну діяльність складалось з цього Закону та інших нормативно-правових актів, що регулювали відносини у процесі здійснення такої діяльності.

Так, наукова та науково-технічна діяльність унормовувалась також Законом України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності». Закон було прийнято у 1992 році і за ним Верховна Рада України декларувала доволі прогресивний шлях розвитку української наукової та науково-технічної діяльності. Так, основними завданнями цього закону було:

1. До приведення законодавства України у відповідність із Законом України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» чинні законодавчі та інші нормативні акти України застосовуються, оскільки вони не суперечать цьому Закону.

2. Закон України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» застосовується до правовідносин у сфері науки і науково-технічної діяльності, що виникли після введення в дію Закону.

3. Доручити Кабінету Міністрів України:

1) внести на розгляд Верховної Ради України пропозиції про приведення законодавчих актів України у відповідність з прийнятим Законом;

2) привести рішення Уряду України у відповідність із Законом України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності», забезпечити перегляд і скасування міністерствами і відомствами України їх нормативних актів, що суперечать цьому Закону;

3) до 1 січня 1992 року внести на розгляд Верховної Ради України пропозиції про перелік пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та про обсяги відрахувань бюджетних коштів до Державного фонду фундаментальних досліджень, Державного інноваційного фонду, а також розмірів державного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів для забезпечення науково-технічної діяльності;

4) у двомісячний строк розробити порядок реалізації базової, цільової та контрактної форм бюджетного фінансування науково-технічної діяльності, а також формування і здійснення державних науково-технічних програм, визначити роль і місце галузевої науки та її потенціалу при реалізації державної науково-технічної політики;

5) визначити порядок формування і використання позабюджетних фондів для науково-технічної діяльності, створити економічний і правовий механізми, що стимулюють прискорення науково-технічного прогресу;

6) у шестимісячний строк внести на розгляд Верховної Ради України проекти законодавчих актів:

«Про патентно-ліцензійну діяльність (патентний закон)»;

«Про систему наукової інформації»;

«Про статус наукового та науково-технічного працівника і наукової та науково-технічної організації»;

«Про наукову та науково-технічну експертизу»;

«Про товарні знаки і промислові зразки».

Ознайомившись з головними положеннями попередніх двох законів можна розглянути закон який був прийнятий Верховною Радою України у 2001 році звучить він так: Закон України «Про пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки».

Цей Закон визначає правові та організаційні засади цілісної системи формування та реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки в Україні.

Правовою основою формування та реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки є Конституція України, Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», інші закони України.

Пріоритетні напрями розвитку науки і техніки – науково, економічно та соціально обґрунтовані напрями науково-технічного розвитку на довгостроковий період (понад 10 років), яким надається пріоритетна державна підтримка з метою формування ефективного сектору наукових досліджень і науково-технічних розробок для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, сталого розвитку, національної безпеки України та підвищення якості життя населення;

Пріоритетні тематичні напрями наукових досліджень і науково-технічних розробок – напрями фундаментальних і прикладних наукових досліджень та науково-технічних розробок, що визначаються на середньостроковий період (до 5 років) у рамках пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки з метою забезпечення їх реалізації.

Порядок розробки прогнозу розвитку науки і техніки та формування пріоритетних напрямів науки і техніки визначається законодавством України.

Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки забезпечується шляхом розроблення та виконання за визначеними пріоритетними тематичними напрямами наукових досліджень і науково-технічних розробок державних цільових програм, державного замовлення на науково-технічну продукцію, підготовку наукових кадрів, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення наукових досліджень і науково-технічних розробок.

Перелік пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок формується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері науки, за участю інших заінтересованих центральних органів виконавчої влади, Національної академії наук України та національних галузевих академій наук на основі результатів державної цільової програми прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку України і затверджується Кабінетом Міністрів України протягом шести місяців з дня набрання чинності статтею 3 цього Закону.

Кабінет Міністрів України на підставі затверджених Верховною Радою України пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки організує розробку державних наукових та науково-технічних програм у порядку, визначеному законодавством України.

Державні наукові та науково-технічні програми затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Обсяги коштів, що спрямовуються на реалізацію кожного з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, щорічно визначаються законом про Державний бюджет України.

Обсяги фінансування наукових і науково-технічних програм визначаються у законі про Державний бюджет України окремо по кожному затвердженому цим Законом пріоритетному напрямку розвитку науки і техніки.

За цим законом варто Визначити пріоритетними напрямами розвитку науки і техніки на період до 2020 року:

1) фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави;

2) інформаційні та комунікаційні технології;

3) енергетика та енергоефективність;

4) раціональне природокористування;

5) науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань;

6) нові речовини і матеріали.

Проте 2016 року нормативна база, яка регулює питання інноваційної діяльності значно змінилась. Так був прийнятий новий закон «Про наукову і науково-технічну діяльність». Прийняття цього закону призвело до втрати чинності закону «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності», а також до актуалізації тих законів, що були прийняті раніше.

Так, відповідно до завдань попереднього закону «Про наукову і науково-технічну діяльність» в Україні наразі діють такі законодавчо-нормативні акти, що регулюють інноваційну діяльність:

- Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності», прийнятий у 2015 році;

- Закон України «Про науково-технічну інформацію», прийнятий у 1993 році;

- Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу», прийнятий у 1995 році;

- Закон України «Про охорону прав на промислові зразки», прийнятий у 1994 році;

Всі ці закони актуалізовано в останній час та в цілому створюють доволі гармонійне законодавче підґрунтя інноваційної діяльності.

Висновки. Таким чином, в даній статті розглянуті основні законодавчо-нормативні акти, що регулюють інноваційну діяльність в Україні, визначено ключові вимоги нормативного забезпечення інноватики.

Список використаних джерел

1. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України № 911-VIII від 24.12.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-12#Text>

2. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України № 720-IX від 17.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>

3. Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності: Закон України № 284-XIV від 01.12.1998. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/284-14#Text>

4. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України № 768-IX від 14.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>

5. Про науково-технічну інформацію: Закон України № 1170-VII від 27.03.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12#Text>

6. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України № 124-IX від 20.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80#Text>

7. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України № 848-VIII від 26.11.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>

8. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України № 815-IX від 21.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text>

Пригоцький В.А., кандидат юридичних наук,
доцент кафедри бізнесу і права,
Вінницький інститут Університету «Україна»

ЩОДО ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ ОПОДАТКУВАННЯ ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ФОПІВ

REGARDING SOME ASPECTS OF TAXATION OF IMPORT TRANSACTIONS OF SOLE PROPRIETORS

Анотація. У теорії податкового права виділяють два критерії, що визначають податковий обов'язок платника – принцип резидентства і принцип територіальності. Ці принципи у повній мірі відповідають оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб. Принципова відмінність між цими двома критеріями полягає в тому, що в резидентських податках суб'єкт визначає об'єкт оподаткування, а в територіальних, навпаки, — об'єкт оподаткування визначає того суб'єкта, який буде його буде сплачувати.

Ураховуючи цей факт у пропонованій статті розглядається вплив правосуб'єктності податкових агентів у частині оподаткування податком на додану вартість на порядок оподаткування операцій із ввезення товарів на територію України. Також наголошується на системному зловживанні податковою службою України правом на тлумачення податкових норм.

У контексті предмету статті акцентується на тому, що поняттю «суб'єкт оподаткування» близьке поняття – «носіє податку». Цей суб'єкт існує у зв'язку з перекладанням тягаря податкового навантаження із платника податків за іншу, уповноважену особу. Таку «Іншу особу» Податковий кодекс визначає окремого платника – податкового агента. Це – новація податкового закону.

Отже, дефініція «носіє податку» є значно ширшим за поняття «суб'єкта податку».

Носієм податку на додану вартість є особа, яка є кінцевим споживачем (покупцем) товару, у ціну якого включено цей податок. Аналогічний висновок можна зробити і щодо кінцевого чи роздрібного покупця товарів під час оподаткування податком на доходи фізичних осіб.

Територіальний принцип оподаткування означає, що оподатковуються доходи особи, які були отримані в межах кордонів держави. Цей принцип застосовується в основному до непрямих податків і має прямий вплив на оподаткування деяких оподатковуваних операцій податком на додану вартість. Ця теза має безпосереднє відношення до імпорту товарів при оподаткуванні.

Розглянувши поставлені питання зроблено висновок, що для того щоб не погіршувати ситуацію потрібно, окрім формування стабільного та збалансованого податкового законодавства, спростувати адміністрування оподаткування та не спотворювати законодавство в угоду наповнення бюджету.